

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2020. gada 17. decembrī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneši Gunārs Kusiņš un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 232/2020),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Kriminālprocesa likuma 638. pantu un 657. panta pirmo daļu, ciktāl šīs normas neparedz tiesas nolēmuma apturēšanu, ja persona ir iesniegusi pieteikumu Eiropas Cilvēktiesību tiesā (turpmāk – apstrīdētās normas), par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91., 92. un 105. pantam;

1.2. ierosināt likumdevējam papildināt apstrīdētās normas ar jaunu regulējumu;

1.3. apturēt Rīgas apgabaltiesas (datums) sprieduma krimināllietā Nr. [..] izpildi.

2. Kriminālprocesa likuma 638. pants regulē ar tiesas nolēmuma izpildes atlikšanu saistītus jautājumus, ja personai piespriests brīvības atņemšanas sods vai

naudas sods. Savukārt Kriminālprocesa likuma 657. panta pirmā daļa nosaka: “Iemesls procesa uzsākšanai jaunatklātu apstākļu izmeklēšanai ir kriminālprocesā iesaistītās personas, kuras tiesības vai likumiskās intereses tika aizskartas kriminālprocesā, vai tās pārstāvja pieteikums, kā arī informācija, kas iegūta cita kriminālprocesa gaitā, ja ir šā likuma 655. panta otrajā daļā noteiktais pamats. Pieteikums iesniedzams prokuratūrai pēc sākotnējā kriminālprocesa izskatīšanas vietas.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekrišīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 1. panta pirmo daļu Satversmes tiesa tai noteiktās kompetences ietvaros izskata lietas par likumu un citu normatīvo aktu atbilstību Satversmei, kā arī citas ar šo likumu tās kompetencē nodotās lietas. Satversmes tiesas kompetence izsmeļoši noteikta Satversmes 85. pantā un Satversmes tiesas likuma 16. pantā (*sk. Satversmes tiesas 2009. gada 20. janvāra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2008-25-03 8.1. punktu*).

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1., 2., 3. un 6. punktam un 17. panta pirmās daļas 11. punktam Satversmes tiesa pēc privātpersonas iesniegta

pieteikuma izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei, Latvijas parakstīto vai noslēgto starptautisko līgumu (arī līdz attiecīgo līgumu apstiprināšanai Saeimā) atbilstību Satversmei, citu normatīvo aktu vai to daļu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām (aktiem) un Latvijas nacionālo tiesību normu atbilstību tiem Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi. Tādējādi uz privātpersonas iesniegta pieteikuma pamata Satversmes tiesa izskata lietas tikai par normatīvo aktu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām.

Normatīvs akts ir tiesību akts, kas satur tiesību normas – abstraktus vispārēji saistošus uzvedības priekšrakstus, kas galvenokārt nav domāti atsevišķiem vienreizējiem gadījumiem. Ārējie normatīvie akti ir saistoši abstraktam personu lokam, ar tiem pamatā tiek regulētas tiesiskās attiecības starp publisko tiesību subjektu no vienas puses un indivīdu vai citiem tiesību subjektiem no otras puses (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 15. novembra sprieduma lietā Nr. 2018-07-05 15.2. punktu*).

4.1. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to šā lēmuma 1.1. apakšpunktā norādītais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

4.2. Papildus Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu ierosināt likumdevējam izstrādāt viņam vēlamu tiesisko regulējumu.

Satversmes tiesas likuma 16. pants neparedz Satversmes tiesas kompetenci izstrādāt ārējus normatīvos aktus vai ierosināt citām institūcijām izstrādāt normatīvos aktus. Līdz ar to šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādītais prasījums nav piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir sodīts ar piespiedu darbu par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu.

Pieteikuma iesniedzējs iesniedza lūgumu par sprieduma izpildes atlikšanu saistībā ar to, ka ir iesniedzis sūdzību Eiropas Cilvēktiesību tiesā un viņa pārstāvis ir iesniedzis pieteikumu par kriminālprocesa atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Ar Rīgas rajona tiesas (datums) lēmumu šis lūgums tika noraidīts. Pieteikuma iesniedzējs minēto lēmumu pārsūdzēja Rīgas apgabaltiesā. Rīgas apgabaltiesa (datums) sūdzību noraidīja, norādot, ka nav tiesiska pamata sprieduma izpildes atlikšanai vai apturēšanai, jo likumdevējs paredzējis tikai divu veidu sodu izpildes atlikšanu, un nav pamata apstrīdētās normas – Kriminālprocesa 638. panta – paplašinātai interpretācijai. Tādējādi apstrīdētās normas Pieteikuma iesniedzējam ir piemērotas.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas aizskar viņa pamattiesības. Proti, pieteikumā ir norādīts uz iespējamo Satversmes 91. pantā ietvertā vienlīdzības principa pārkāpumu un Satversmes 92. pantā noteikto tiesību uz taisnīgu tiesu aizskārums.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, jo ir pārsūdzējis Rīgas rajona tiesas (datums) lēmumu. Savukārt Rīgas apgabaltiesas (datums) lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas pirmais teikums nosaka: „Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no Rīgas apgabaltiesas lēmuma par sūdzības noraidīšanu pieņemšanas dienas, tas ir, no **(datums)**. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2020. gada 17. novembrī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtnās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums, proti, jāpamato katras apstrīdētās normas neatbilstība katrai prasījumā Satversmes tiesai norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

7.1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz atzīt apstrīdētās normas par neatbilstošām Satversmes 91. pantam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka likumdevējs Satversmes 91. pantā ietvēris divus savstarpēji cieši saistītus principus: vienlīdzības principu – pirmajā teikumā un diskriminācijas aizlieguma principu – otrajā teikumā (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 14. septembra sprieduma lietā Nr. 2005-02-0106 9.3. punktu*).

Pamatojot apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, pieteikumā jānorāda: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz atšķirīgu attieksmi; 3) vai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-69-01 10. punktu*).

Pamatojot apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību samērīguma principam, pieteikumā jānorāda: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko iegūst

sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2012. gada 20. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2011-16-01 12. punktu*).

Savukārt diskriminācijas aizlieguma princips papildina, precizē un palīdz piemērot vienlīdzības principu konkrētās situācijās. Diskriminācijas aizlieguma principa mērķis ir izskaust atšķirīgu attieksmi, kas balstīta uz kādu nepieļaujamu kritēriju (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-28-0306 9. punktu*). Šādi kritēriji ir, piemēram, dzimums, rase, nacionālā piederība, reliģiskā pārliecība, piederība pie noteiktas sociālās grupas (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2007-25-01 7.1. punktu*). Tāpēc, pamatojot apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta otrajam teikumam, pieteikumā jāpamato, ka atšķirīgā attieksme ir balstīta uz kādu no nepieļaujamajiem kritērijiem.

Pieteikumā nav norādīts, vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Pieteikumā nav arī sniegts juridiskais pamatojums par to, kādēļ ar apstrīdētajām normām noteiktajai, iespējamai atšķirīgajai attieksmei nav leģitīma mērķa un kādēļ tā neatbilstu samērīguma principam. Tāpat pieteikumā nav norādīts, ka apstrīdētās normas paredzētu atšķirīgu attieksmi, balstītu uz kādu no Satversmes 91. panta otrajā teikumā ietvertajiem nepieļaujamajiem kritērijiem.

Līdz ar to prasījums izvērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

7.2. Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 92. pantam, jo tās neparedz iespēju apturēt nolēmuma izpildi, ja tiek izskatīts pieteikums par kriminālprocesa atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Tādējādi, piemērojot apstrīdētās normas, esot pārkāptas Pieteikuma iesniedzēja tiesības uz taisnīgu tiesu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversme tieši neparedz gadījumus, kuros tiesības uz taisnīgu tiesu var ierobežot, tomēr tās nav absolūtas. Šīs tiesības var tikt

ierobežotas tiktāl, ciktāl tās netiek atņemtas pēc būtības (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 23. maija sprieduma lietā Nr. 2016-13-01 12. punktu*).

Kritēriji, pēc kuriem vērtējama tiesību normas atbilstība Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertajām personas tiesībām uz taisnīgu tiesu, var atšķirties atkarībā no tā, vai konkrētā tiesību norma pilnībā liedz personai noteiktas, konkrētajā situācijā nodrošināmas garantijas tiesību uz taisnīgu tiesu īstenošanai (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 14. jūnija spriedumu lietā Nr. 2017-23-01*) vai paredz šo garantiju ierobežojumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2012. gada 20. aprīļa spriedumu lietā Nr. 2011-16-01*).

Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un citēta Satversmes tiesas judikatūra, kā arī izteikts viedoklis par to, kā tiesām bija jāinterpretē un jāpiemēro tiesību normas, tostarp, apstrīdētās normas. Tomēr pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, kādā veidā apstrīdētās normas pārkāpj Pieteikuma iesniedzēja tiesības uz taisnīgu tiesu.

Satversmes tiesas kolēģija norāda, ka Pieteikuma iesniedzējs pēc būtības iebilst pret apstrīdēto normu piemērošanu. Savukārt vispārējās jurisdikcijas tiesas veiktā tiesību normu piemērošanas vai pierādījumu pārbaudes izvērtēšanas procesa un tā rezultāta pārvērtēšana saskaņā ar Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. pantu nav Satversmes tiesas kompetencē. Satversmes tiesai nav paredzētas tiesības izvērtēt vispārējās jurisdikcijas tiesu nolēmumu tiesiskumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2009. gada 3. jūnija sprieduma lietā Nr. 2008-43-0106 12. punktu*).

Līdz ar to prasījums izvērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 92. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

7.3. Pieteikuma iesniedzējs lūdz arī izvērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 105. pantam. Tomēr šim prasījumam nav sniegts nekāds juridiskais pamatojums.

Līdz ar to pieteikums arī šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

8. Ievērojot to, ka lieta Satversmes tiesā nav ierosināma, šā lēmuma 1.3. punktā norādītais Pieteikuma iesniedzēja lūgums ir atstājams bez izskatīšanas.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 1. un 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 232/2020);
2. Atstāt bez izskatīšanas šā lēmuma 1.3. punktā minēto lūgumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Sanita Osipova